

Een goede oude dag voor migranten

Probleemschets

Dr. Jelle Lössbroek – lossbroek@nidi.nl

Dankzij de AOW is armoede onder gepensioneerden met een Nederlandse achtergrond laag (3%), en zelfs lager dan onder werkenden. De pensioenarmoede in Nederland ligt echter veel hoger onder niet-westerse migranten (40%) (Figuur 1).¹

Dit probleem is extra urgent door de snelle groei van de groep 65+ niet-westerse migranten in Nederland: van 30,000 in 2000 tot bijna 200,000 nu en naar verwachting 550,000 in 2050 (Figuur 2).²

Niet-westerse gepensioneerden zijn bijna allemaal eerste-generatie migranten (95%);³ tenzij anders vermeld is dit de groep in Nederland waar deze factsheet over gaat.

Ter vergelijking: in veel Europese landen (bijv. België en Finland) is de pensioenkloof tussen migranten en niet-migranten groter dan in Nederland. Maar in bijv. Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk is de kloof kleiner.⁴

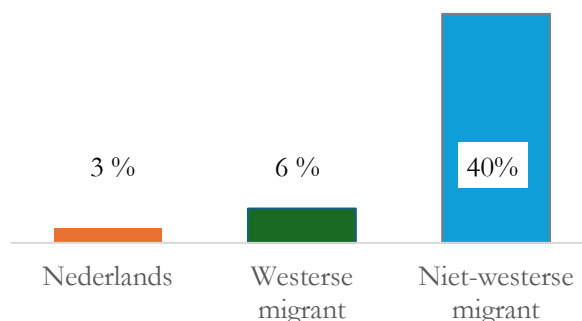
Een literatuurstudie⁵ categoriseert het onderzoek naar het pensioen van migranten in vier verklaringen: i) institutionele, ii) sociaal-economische, iii) sociaal-culturele en iv) sociaal-relatieve verklaringen. Deze komen terug op de pagina's over pensioenopbouw, pensioenvoorbereiding en AIO-uitkering in deze factsheet.

Figuur 3 toont de 12 grootste groepen gepensioneerde migranten van buiten West-Europa. Hun migratiegeschiedenis verschilt sterk en daarmee ook hun situatie.⁶

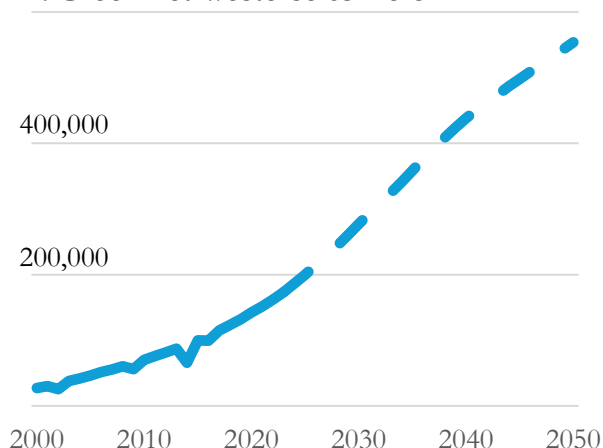
Aanbevelingen:

- Meer aandacht voor niet-westerse 67+'ers.
- Leren van landen met een kleinere kloof.
- Armoedebeleid met lange-termijn insteek.

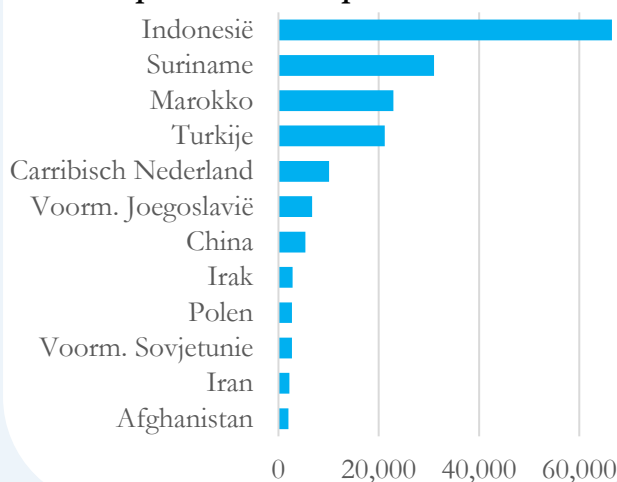
1. Pensioenarmoede naar achtergrond in Nederland

2. Groei niet-westerse 65+'ers

3. Gepensioneerden per herkomstland

Ongelijke pensioenopbouw

Dr. Jelle Lössbroek – lossbroek@nidi.nl

Institutionele en sociaaleconomische verklaringen

Migranten uit oud-koloniën en gastarbeiderlanden hebben de hoogste AOW, vluchtelingen de laagste. Irakese en Afghaanse gepensioneerden ontvangen gemiddeld €400 per maand, Nederlandse €1,100 (Figuur 4).⁶

De grote verschillen komen deels doordat Nederland uniek is in de eis dat mensen hier 50 jaar moeten wonen om een volledig publiek pensioen te ontvangen. Nergens is dit aantal jaren zo hoog (Figuur 5).⁷

Aanvullend pensioen omvat zowel via de werkgever als individueel opgebouwd pensioen. Gepensioneerden uit oud-koloniën ontvangen dit het vaakst (65%+), gevolgd door gepensioneerden uit gastarbeiderlanden, en vluchtelingenlanden het minst. De maandbedragen voor deze laatste twee groepen zijn vaak €250-400. Turkse en Marokkaanse gepensioneerden hebben dus vaak gewerkt, maar bouwden hier weinig pensioen mee op (Figuur 6).⁶

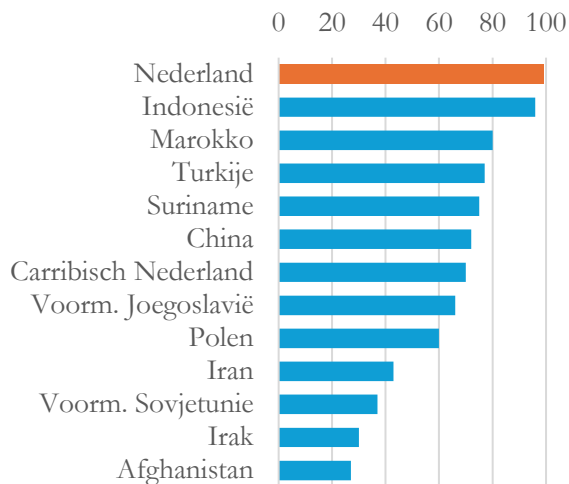
Het is duidelijk dat er weinig ‘compensatie’ is: de groepen met de laagste AOW ontvangen ook het minst aanvullend pensioen, en weinig inkomen uit hun geboorteland.⁶

West-Europese migranten compenseren wél hun AOW-gat met aanvullend pensioen en buitenlands inkomen.⁶

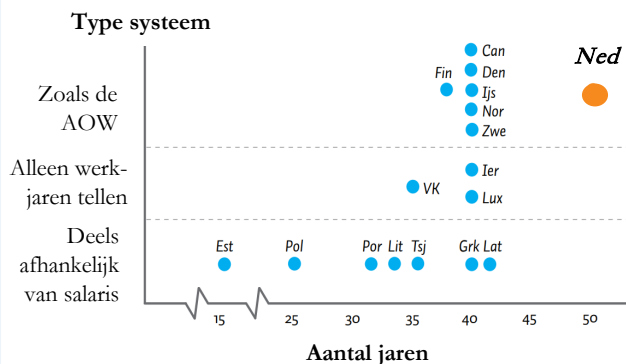
Aanbevelingen:

- Maak werken makkelijker vanaf aankomst in Nederland.
- 40 i.p.v. 50 jaar voor een volledig AOW.
- Maak (betere) pensioenregelingen in sectoren waar veel migranten werken.

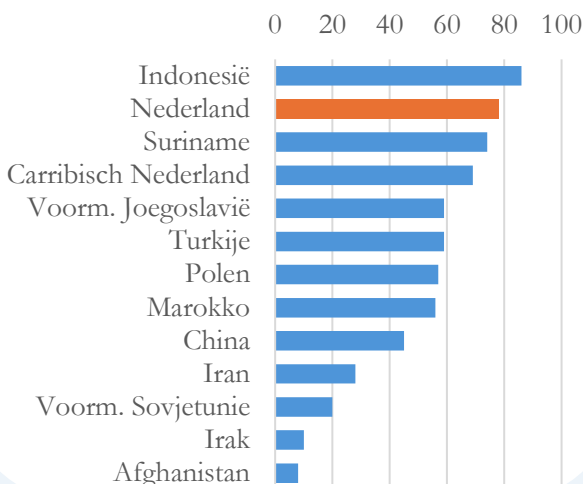
4. Gemiddeld % AOW-opbouw

5. Aantal jaren nodig voor een volledig publiek pensioen per land

6. % gepensioneerden met een aanvullend pensioen

Obstakels voor pensioenvoorbereiding

Dr. Jelle Lössbroek – lossbroek@nidi.nl

Sociaaleconomische en sociaal-culturele verklaringen

Drie vormen van pensioenvoorbereiding:

Langer doorwerken: Dit is lastig voor 55+ buiten-Europese migranten: ze hebben twee keer zo vaak een gezondheidsbeperking als niet-migranten (26% om 12%).⁸ 40% valt buiten de beroepsbevolking (Figuur 7); dit getal daalt niet. Velen zijn arbeidsongeschikt.⁹

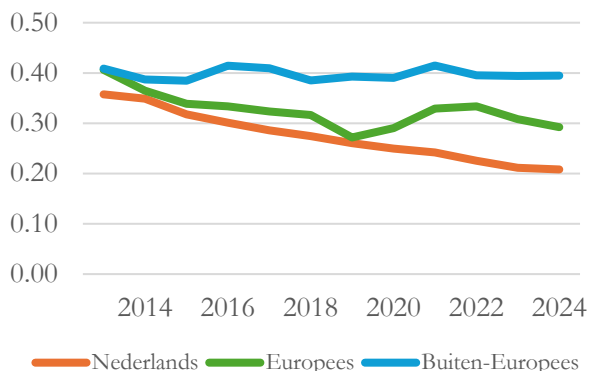
Sparen: De belangrijkste pensioenspaarpot is voor veel Nederlandse gepensioneerden een eigen huis. Voor niet-westerse migranten is dit minder dan een derde (Figuur 8).¹⁰ Ook sparen op de bank gebeurt minder, omdat veel migranten weinig geld ‘over’ hebben,¹¹ en om culturele redenen zoals het geven van geld aan familie of gebruik van informele spaarmethoden. Dit komt zelfs bij de tweede generatie terug.¹²

Pensioenkennis: Een belangrijke reden voor niet-sparen (Figuur 9). Formele pensioencommunicatie bereikt slechts een deel. Men doet pensioenkennis op via werk, moskee, buurthuis en vooral hun kinderen.¹¹ Onbekend maakt onbezorgd: jongere (<60) migranten van buiten West-Europa hebben niet meer pensioen-zorgen dan niet-migranten – hun kinderen wél.¹³

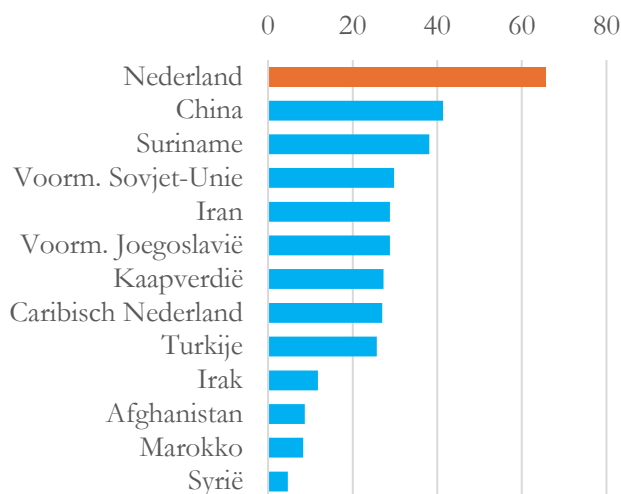
Aanbevelingen:

- Richt HR-beleid meer op oude migranten.
- Laat werkgevers pensioeninformatie geven.
- Help de helpers: volwassen kinderen van migranten, buurthuizen en religieuze organisaties.

7. 55+’ers buiten beroepsbevolking

8. Bezit eigen huis onder 55+’ers naar herkomstland, %

9. Citaten over sparen & pensioenkennis ¹¹

“We zijn hier met vier kinderen. Hoe ga je dan even sparen?”

“Ik dacht dat iedereen die werkt, pensioen opbouwt.”

“Als ik eerder wist dat het in Nederland zo zou worden, had ik voor mijn pensioen gespaard.”

“Ik heb altijd gewerkt, alleen die laatste werkgever heeft het aan mij verteld.”

Niet-gebruik van AIO-bijstandsuitkering

Dr. Jelle Lössbroek – lossbroek@nidi.nl

Sociaal-culturele en sociaal-relatieve verklaringen

In Nederland is het laatste vangnet voor mensen in pensioenarmoede de AIO-uitkering [Aanvullende Inkomensvoorziening Ouderen]. Deze bijstand-voorgepensioneerden vult het inkomen aan tot het sociaal minimum. Echter, van de AIO-rechthebbenden (71.000 huishoudens) is structureel bijna 30% niet-gebruiker. Waarom gebruiken zij de AIO niet?

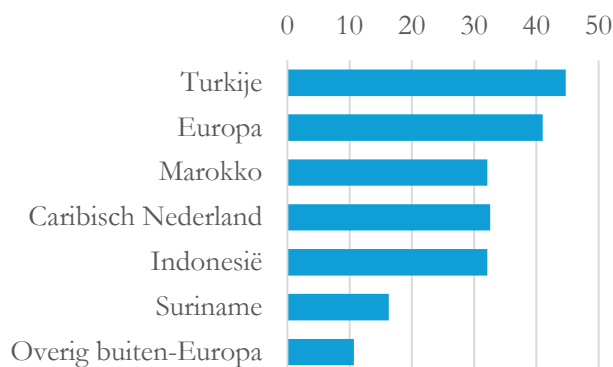
Deels omdat mensen de AIO niet kennen, of aanvragen moeilijk vinden. Niet-gebruik: verschilt sterk: van 16% onder Surinaamse tot 45% onder Turkse gepensioneerden (Figuur 10). Mogelijk helpt betere taalvaardigheid bij het aanvragen. Niet-gebruik is ook laag (15%) onder mensen die voor hun pensioen in de bijstand zaten - de bijstand-regels lijken sterk op de AIO-regels. En: onder mensen met recht op jaarlijks meer dan €6,000 AIO-uitkering is niet-gebruik lager – maar blijft fors (Figuur 11).^{14, 15}

Sociaal-culturele redenen lijken ook belangrijk: wantrouwen richting de overheid, schaamte richting de omgeving, angst om terug te moeten betalen, frustratie over de regels. Soms wil de omgeving, met name kinderen, niet dat een AIO-uitkering wordt aangevraagd – voor mensen die het zelf niet kunnen, houdt het dan op (Figuur 12).¹¹

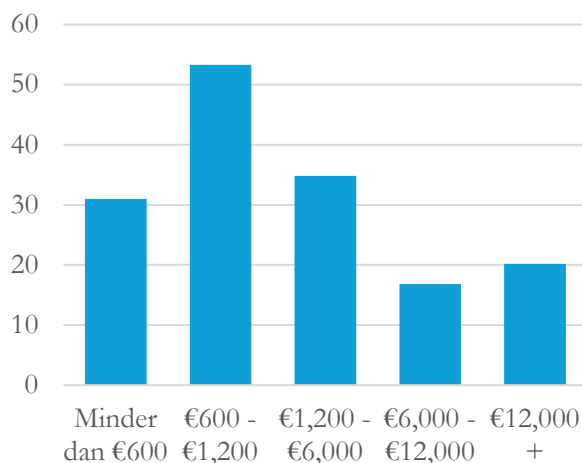
Aanbevelingen:

- Bied toegankelijke telefonische coaching.
- Laat mensen minder vaak terugbetalen.
- Versimpel de aanvraagprocedure.

10. % niet-gebruik AIO per groep

11. % niet-gebruik AIO per jaarbedrag

12. Citaten over niet-gebruik AIO

“Dan ga ik het daar aanvragen en dan ziet iemand dat.”

“Grote vissen pakken toch altijd de kleine visjes. Wij als kleine mensen...”

“Liever minder geld, maar wel zielenrust.”

“Heel vernederend. Ik kan dat niet doen. Ik hoef dat geld niet. Ik ga niet bedelen.”

Meer weten? Neem contact op!

Dr. Jelle Lössbroek – lossbroek@nidi.nl – 070 356 5223

1. Scholte R, Lammers M. (2017). *Inkomenspositie Ouderen*. SEO-rapport nr. 2017-09; https://www.seo.nl/wp-content/uploads/2020/04/2017-09_Inkomenspositie_ouderen.pdf
2. CBS (2020). Prognose bevolking; geslacht, leeftijd, achtergrond en generatie, 2021-2070. Geraadpleegd 16 maart, 2021. <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/84872NED/table?ts=1615296495296>
3. Statistics Netherlands (2023). Bevolking op eerste vd maand; geslacht, lft, migratieachtergrond; 2016-2023. Geraadpleegd 15 juli, 2024. <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83482NED/table?ts=1721033598099%0A>
4. Heisig JP, Lancee B, Radl J. (2018). Ethnic inequality in retirement income: a comparative analysis of immigrant-native gaps in Western Europe. *Ageing & Society*. 38(10):1963-1994. <http://dx.doi.org/10.1017/S0144686X17000332>
5. Veldman K, Henkens K, Lössbroek J, Van Tubergen F. (2025). What explains the migrant pension penalty? A systematic review and comprehensive model. *Work Aging & Retirement*. <https://doi.org/10.1093/workar/waaf002>
6. Lössbroek J, De Regt S, Fokkema T, Das M. (2024). De ongelijkheid van pensioeninkomens van migranten. *Demos*. 40(1):1-4. <https://publ.nidi.nl/demos/2024/demos-40-01-lossbroek.pdf>
7. Lössbroek J. (2024). Pensioenarmoede onder migranten door langzame AOW-opbouw. *ESB*. 109(4834):252-254. https://esb.nu/wp-content/uploads/2024/06/252-254_Losbroek-1.pdf
8. CBS (2025). Gezondheid en zorggebruik; persoonskenmerken. Geraadpleegd 10 maart, 2025. <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/85454NED/table?ts=1741621598853>
9. CBS (2025). Arbeidsdeelname; leeftijd en herkomst. Geraadpleegd 10 maart, 2025. <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/85455NED/table>
10. De Regt S, Fokkema T, Das M. (2022). Migrantenouderen in Nederland: Een beschrijvende analyse van de leefsituatie van ouderen uit de 20 grootste herkomstgroepen. *Statistische Trends*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2022/migrantenouderen-in-nederland>
11. Lössbroek J, Veldman K, Delfgaauw S. (2024). *Migrants' Retirement Experiences. Qualitative Interviews with Retirees from Morocco, Sri Lanka, Suriname, Tunesia and Türkiye [Dataset]*. Netherlands Interdisciplinary Demographic Institute
12. Lössbroek J, Van Tubergen F. (2024). Saving behavior among immigrant and native youth. *Comparative Migration Studies*; 12(31):1-18. <https://doi.org/10.1186/s40878-024-00389-w>
13. European Social Survey (2006). *ESS Round 3: European Social Survey Round 3 Data*. Data file edition 3.7. Sikt - Norwegian Agency for Shared Services in Education and Research, Norway – Data Archive and distributor of ESS data for ESS ERIC. <https://doi.org/10.21338/NSD-ESS3-2006>
14. Lössbroek J, Van Duuren E (2025). Welke gepensioneerde armen vragen toch geen AIO-uitkering aan? *Demos*. 41(5): 4-7. <https://nidi.nl/demos/pensioenarmoede-wie-vraagt-geen-aanvullende-uitkering-aan/>
15. CBS (2025). Recht en gebruik Aanvullende Inkomensvoorziening Ouderen, 2023. Geraadpleegd 15 augustus, 2025. https://dashboards.cbs.nl/v6/SZW_niet_gebruik_AIO/